

Előítéletek, stigmák

Hit és tudás

- Ontológiai bizonytalanság (apeiron)
- Lét és létezők
- Hit, a lét adta bizonytalanság redukciója
- Tudás mint a létezők adta bizonytalanság redukciója
- Tények és értékek
- Mindennapi tudás (tények és értékek között)

Prae-iudicium

- Ókor: megelőző tapasztalatok és döntések alapján hozott ítélet
- Későbbi jelentés: tények gondos megvizsgálása és mérlegelése előtt kialakított (elsietett) ítélet
- Érzelmileg befolyásolt, tényekkel kellően nem alátámasztott ítélet

A világ dolgai mint előítéletek tárgyai

- Kedvező vagy kedvezőtlen érzés személyek vagy dolgok vonatkozásában, melyet a tudás nem igazol
- Egészségügyi előítéletek
- Esztétikai előítéletek
- Politikai előítéletek
- Technológiai előítéletek
- Vallási előítéletek
- Gasztronómiai előítéletek

Csoportok, mint előítéletek tárgyai

- Az előítélet valamely személlyel kapcsolatosan érzett idegenkedő, ellenséges vagy rokonszenvező, baráti érzés, melynek alapja pusztán annyi, hogy az illető személy egy adott csoporthoz tartozik, és ennek következtében feltételezik róla, hogy a csoportnak tulajdonított tulajdonságokkal ő is rendelkezik

Csoportosítás, csoportteremtés

- Név (szemantika)- Kategorizáció
- Minden csoporttagra érvényes megállapítás
- Csak egy kisebbségre érvényes megállapítás, de annak minden tagja a csoportnak is tagja (pl. iszlám terrorista)
- Minden csoportban megtalálható tulajdonság, de az adott csoportban gyakoribb (pl. irek alkoholizmusa)
- Minden csoportban megtalálható tulajdonság, de különféle gyakorisággal (pl. IQ)

Sokféle csoport

- Törzsek, klanok
- Nemzetek
- „Rasszok”
- Nemek
- Nemzedékek
- Vallások
- Osztályok/Rendek/Kasztok
- Foglalkozások
- Pártok
- Régiók/Városok/Falvak

Pro és contra

- Etnocentrizmus (ingroup)
- Nepotizmus
- Favoritizmus

- Xenofóbia (outgroup)
- Antiszemizmus/Romaellenesség
- Homofóbia

Az előítéletek válfajai

- Reprezentációs hibán alapuló előítéletek (hibás mintavételen alapuló hétköznapi tapasztalatok, „az igazság szikrája”)
- Ismeretlenség okozta szorongás által táplált előítéletek (projekciók, az idegen bennünk)
- Kimérikus előítéletek (kitalált, fantáziaszülte rémségek)

Az előítéletesség fokozatai(Allport, G.W)

- Anti-lokúció (gyűlölet beszéd)
- Elkerülés
- Diszkrimináció
- Agresszió
- Kiirtás

Szöveg

- Előítéletes kontextus (célzás, vicc, identitás-fenntartás)
- Sértő elnevezések
- Sértő szókapcsolatok
- Sértő narratívák (híresztelés, pamflet, célzatos regények, színdarabok)
- Karikatúrák

Elkerülés

- Idegenkedés
- Önkéntes szegregáció
- Saját csoport preferenciája-Másik csoport kerülése
- Tüntető kerülés (elülés)

Hátrányos megkülönböztetés

- Csoporthoz tartozás miatt elkövetett igazságtalanság
- Törvény alapú megkülönböztetés
- Diszkrecionális megkülönböztetés
- Informális megkülönböztetés

Az erőszak kultúrája

Családon belüli erőszak

Általános frusztráció

Kiszemelés, szóbeli megbélyegzés (Bullying)

Hibáztatás

Epizodikus agresszió

Pogrom

Népiptás

- Pszichológiai előkészítés
- Áldozatok megfélemlítése, az áldozatok identitásának roncsolása
- Elkövetők felkészítése

Népiptás- Folyamatmodell

- Jogi megkülönböztetés
- Szegregálás
- Kitelepítés
- Kiszállítás
- Koncentrálás
- Likvidáció

Szereposztás

- Ideológusok
- Politikusok
- Végrehajtók- Elkövetők
- Áldozatok
- Szemtanuk
- Kívülállóok
- Megmentők (hősök)

Etnikai-nemzeti diszkrimináció

- Orientalizmus (Mássá tétel. „Othering”)
- Dehumanizáció
- Démonizáció

- Nacionalista kisebbség ellenes előítéletek
- Cigányellenesség
- Antiszemitizmus
- Szexuális előítéletesség

Rendőrök roma képe (1996)

- Lényegi elem: a romáknak tulajdonított bűnözési hajlandóság (54 % szerint a roma identitás kulcseleme a bűnöző életmód)
- 89 % szerint vannak sajátosan a roma kisebbségre jellemző bűncselekmények (lopás, garázdaság, zsebtolvajlás, betörés, állatlopás)
- Jellegzetes bünelkövetés módok: vandál cselekvés, csoportos fellépés, besurranás)
- „A cigányoknak a vérükben van a törvényszegés” (48 %)

Rasszizmus

- A rasszizmus tagadja az emberek és a kultúrák egyenrangúságát. Felsőbbrendűségben és alsóbbrendűségben szemléli az emberek csoportjait.
- A rasszizmus harcot hirdet az alsóbbrendűnek tekintett emberekkel és kultúrákkal szemben. A szenvedélyek, a meg nem gondolt gondolatok nyelvén szól, halálra ítélve ártatlanokat.

Nemi előítéletek

- Nőgyűlölet
- Feminizmus
- Homofóbia

- Többségi fóbia (frusztráció, agresszió, projekció)
- Elismerés megtagadása
- Szégyen felkeltése

LMBT ellenesség

- Kipécézés-megjelölés-kijelölés-kicsúfolás-kiközösítés-fenyegetés- gyötrés-bántalmazás-kollektivizálás-kikényszerített exit
- Cél: Egyének megtámadásán keresztül az egész csoport megfélemlítése
- Szorongás légkörének megteremtése

Stigma

- Testre tett jel
- Kiközösítés
- Érinthetetlenség
- Megbélyegzés
- Véglegesség

A Rossz forrástérképe

- Szex (vérfertőzés, homoszexualitás)
- Erkölc (gyilkosság)
- Vallás (eretnekség, aposztázis)
- Politika (árulás, besúgás)
- Lélek (őrület)
- Test (fogyatékoság, fertőző krónikus betegségek-AIDS, lepra, pestis)

Távolságteremtés

- Elszigetelés
- Elborzasztás
- Félelemkeltés
- Elrettentés
- Megfélemlítés
- Eltiltás

Módszertan

- Soknak, sokan, sokszor
- Sok csatorna
- Kampány, hajsza, kórus
- Súlykolás
- Szivárogtatás/vírus marketing
- Archetypikus félelmek (mítosz)